

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์   การศึกษานวนคิดเชิงปรัชญาในภาคไทย
 ชื่อผู้เขียน   นางสาว นัยนา นาควัชระ
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต   สาขาวิชาปรัชญา
 คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

รศ.ดร. ลิทธิ์ บุตรอินทร์   ประธานกรรมการ
 ศ. แสง จันทรงาม   กรรมการ
 ดร.ม.ร.ว. รุจยา อภากร   กรรมการ

บทคัดย่อ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในประเทศไทยยังไม่ปรากฏว่ามีนักปรัชญา หรือระบบปรัชญาที่เป็นกิจลักษณะเหมือนในประเทศตะวันตก หรือประเทศจีนและอินเดีย งานเขียนของผู้รู้ชาวไทยจะปรากฏอยู่ในรูปของวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับสถาบันศาสนาและสถาบันทางการปกครองเสียเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า คนไทยมีระบบปรัชญาเป็นของตนเองหรือไม่ และถ้ามี มีลักษณะเช่นไร

นอกเหนือจากแนวคิดทางปรัชญา ที่สอดแทรกในงานเขียนที่เป็นวรรณคดีต่าง ๆ ของกวีปราชญ์ แหล่งที่มาของแนวคิดทางปรัชญาที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งได้แก่ วรรณคดีมุขปาฐะของชาวบ้าน งานวิจัยนี้มุ่งที่จะค้นหาแนวคิดทางปรัชญาของคนไทยซึ่งแฝงอยู่ในสุภาษิตและคำพังเพยพื้นบ้าน อันจะเป็นเครื่องแสดงให้เห็นลักษณะปรัชญาของไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการศึกษาวิเคราะห์ภาคพื้นบ้านภาคกลาง ในด้านอภิปรัชญา พบว่าคนไทยไม่ให้ความสนใจกับปัญหาอภิปรัชญา หรือปรากฏว่ามีทัศนะเกี่ยวกับอภิปรัชญาในภาคนี้แต่อย่างใด คนไทยมองโลกที่ปรากฏต่อประสาทสัมผัสในลักษณะที่เป็นมิติ

เดียว และกฎซึ่งครอบคลุมธรรมชาติ มนุษย์ และสัตว์ คือกฎของเหตุและผลที่มีความ
แน่นอนคงที่ ความแน่นอนคงที่ของกฎนี้เองเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดคำสั่งสอนในภานิต
อันเป็นความรู้เกี่ยวกับโลกและชีวิต ซึ่งได้มาโดยวิธีการอุปนัย

ภานิตให้ความสนใจเรื่องที่เป็นกิจกรรมของมนุษย์ในฐานะที่อยู่ร่วมกันเป็น
สังคม และเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ปรัชญาที่แทรกอยู่จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
มนุษย์เป็นส่วนใหญ่ จากภานิตที่เปรียบเทียบพฤติกรรมมนุษย์กับพฤติกรรมของสัตว์
หรือกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แสดงให้เห็นว่าคนไทยเชื่อว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่ง
ของธรรมชาติและตกอยู่ภายใต้กฎของเหตุและผลเช่นเดียวกับสรรพสิ่งอื่น ๆ การ
กระทำของมนุษย์ในระดับหนึ่งจึงยังคงเป็นการกระทำซึ่งมีรากฐานมาจากสัญชาตญาณ
การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดเยี่ยงสัตว์อื่น ๆ แต่ต่างกันในความสลับซับซ้อน มนุษย์
แสวงหาความสุข หลีกเลียงความทุกข์ ซึ่งข้อเท็จจริงนี้ได้ปรากฏอยู่ในภานิตที่ห้าม
กระทำในสิ่งที่จะนำความทุกข์หรือการเสียประโยชน์มาให้ และภานิตที่แนะนำพฤติ-
กรรมซึ่งจะนำประโยชน์สุขมาให้

ในอีกระดับหนึ่ง แม้มนุษย์มองเห็นว่าตนเองมีอะไรบางอย่างที่ร่วมกับสัตว์
มนุษย์ก็ยังมีเชื่อมั่นว่าตนเองเหนือกว่าสัตว์ในด้านสติปัญญา และศักดิ์ศรี ดังนั้น
การปกป้องศักดิ์ศรีของมนุษย์ ย่อมจะเป็นการรักษาสถานภาพ "ความเป็นมนุษย์" ให้
คงอยู่ การกระทำใด ๆ ก็ตามซึ่งกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพและเกียรติศักดิ์
จึงถือเป็นความผิด จากภานิตที่กล่าวโทษพฤติกรรมดังกล่าว ทำให้สรุปได้ว่า คน
ไทยเชื่อว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรี และมีได้ดำเนินชีวิตอยู่เพียงเพื่อที่จะอยู่รอดเยี่ยงสัตว์เท่า
นั้น แม้ว่าในขั้นพื้นฐาน มนุษย์จะต่างจากสัตว์แต่เพียงเชิงระดับ (different in
degree) แต่ในอีกระดับหนึ่งนั้นมนุษย์ต่างจากสัตว์ในเชิงประเภท (different in
kind)

มนุษย์ในทัศนะของคนไทยจึงแบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคที่ตกอยู่ภายใต้

กฎของธรรมชาติ เช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด และ ภาวที่ก้าวพ้นจากระดับสัตว์ขึ้นมาเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรี ผู้ซึ่งสามารถสร้างกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมขึ้นมาควบคุมกับกฎธรรมชาติ ในอันที่จะอยู่ร่วมกันในฐานะมนุษย์ และเพื่อดำรงไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งความเป็นมนุษย์

แนวคิดทางปรัชญาที่ปรากฏในภานิตไทย จึงมีลักษณะที่อยู่ระหว่างขั้วสุดโต่งสองขั้ว คือ อยู่ระหว่างแนวคิดที่ว่า โลกนี้ตกอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติที่เป็นกฎของเหตุผลในลักษณะจักรกล ซึ่งมนุษย์และสัตว์ต่างก็ตกอยู่ภายใต้กฎนี้จึงไม่มีอิสรภาพ กับแนวคิดที่ว่า มนุษย์มีอิสรภาพเต็มที่ มนุษย์เป็นเครื่องวัดสรรพสิ่ง และมนุษย์อยู่ในฐานะที่เหนือกว่าสิ่งอื่น ๆ ทั้งปวง

คนไทยมองโลกและมนุษย์อย่างที่ปรากฏให้เห็นประจักษ์อยู่ ถึงแม้ว่าปรัชญาที่ได้จากภานิตเป็นปรัชญาที่เน้นหนักในเรื่องของมนุษย์ แต่คนไทยก็ได้คิดว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางของทุก ๆ สิ่ง แม้มนุษย์มีศักยภาพมากกว่าสัตว์อื่น ๆ คนไทยก็ยังถือว่า มนุษย์คือส่วนย่อยของส่วนใหญ่อันทั้งหมด

Thesis Title   A Study of Philosophical Perspectives
in Thai Sayings

Author   Miss Naiyana Nagavajara

M.A.   Philosophy

Examining Committee: Assoc. Prof. Dr. Siddhi Butr-Indr

Chairman

Prof. Saeng Chandra-Ngarm   Member

Dr. M. R. Rujaya Abhakorn   Member

Abstract

It is believed that, Thailand, with her numerous literary works of the so-called "philosopher-poets", has however no real philosopher who practices philosophy specifically. The question thus arises, whether the Thais have their own distinctive philosophy; and if they do, what are the characteristics of such philosophy.

Besides the works of the poets, most of whom were in connection with the ruling class, and whose work either dealt with religious belief or with the ruling institution, numbers of folk-literature survived, namely proverbs and sayings; and it is in these proverbs and sayings that the commoners expressed their philosophical ideas. These

sayings from different historical periods and various sources descended orally from generation to generation, and are up until now being frequently and widely used. This suggests some unchanged philosophical ideas of the people; and it is the task of this study to extract the main ideas from this folk proverbial literature, which will present some aspects of "Thai philosophical thinking".

The teachings therein start from a simple premise as a pragmatic approach to everyday problems. The Thais see the world in "single-dimension phenomena", which can be known through sense experiences. The perceived world is the real world, and natural regularities suggest that nature is governed by certain laws. These laws make the inductive method used in the proverbial teachings possible.

The teachings in Thai proverbs and sayings are based on 2 aspects:

- 1) The utilitarianistic-and-pragmatic aspect
- 2) The ethical aspect

On the level of utilitarianistic-and-pragmatic aspect, general laws derived from natural phenomenal through inductive method are being used as everyday life conduct which encourage beneficent actions and discourage harmful or counter-beneficent actions. It is this basic value,

---

namely to seek pleasure and to avoid pain, that every living creature seeks. Man, who is considered one of the living creatures, shares the same natural laws, and the difference between man and animal is, up to this level, the difference only in degree.

On the level of ethical aspect, man develops a higher standard of value judgement, moving from the simple "pain and pleasure" value to ethical value based on human right and human dignity, which results from the long observation on human behaviour which proved superior to that of other living creatures. Any action that might shake or insecure human right, freedom and dignity is held blameworthy.

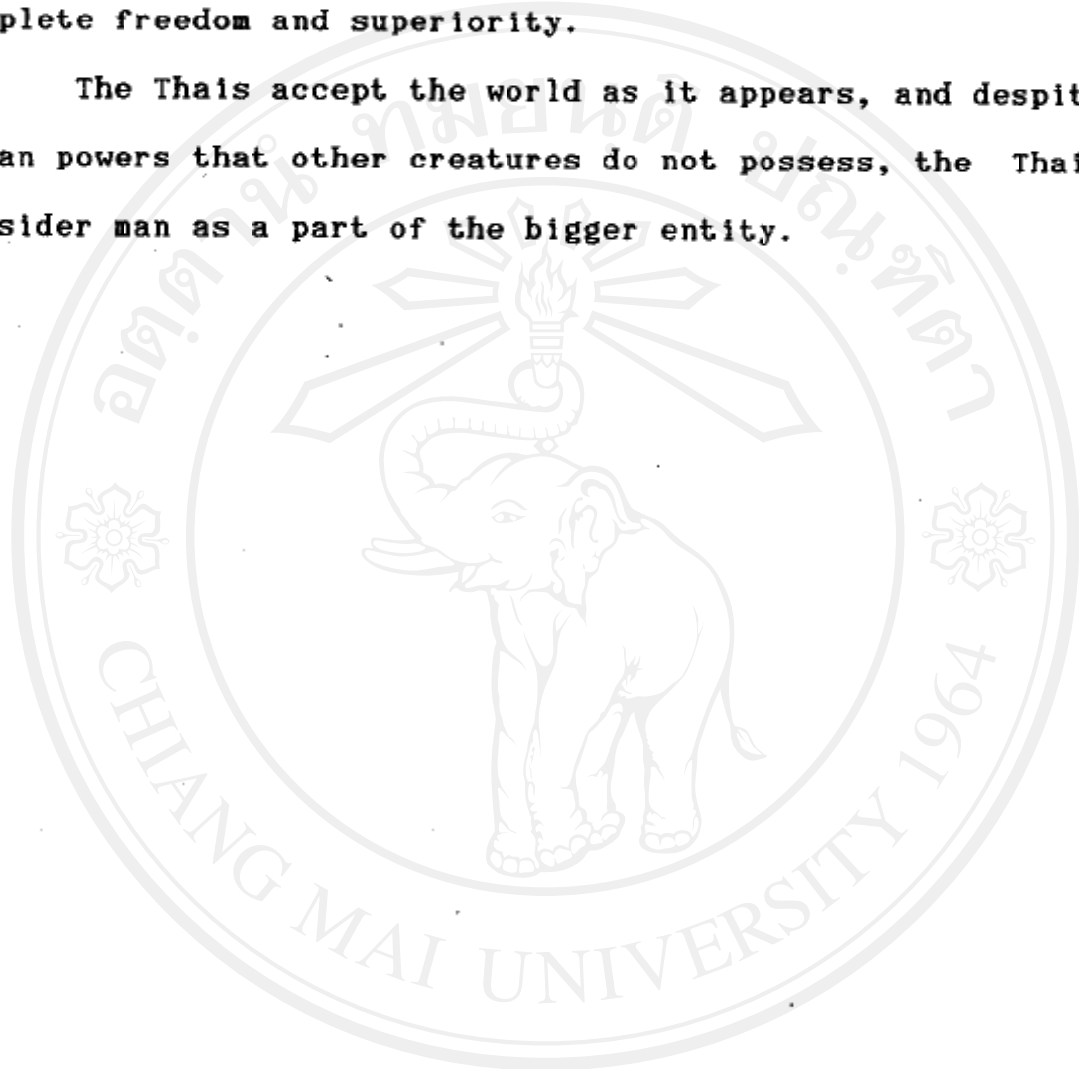
According to Thai sayings, human affairs are performed in both levels. Man, on the utilitarianistic level, like all other creatures with survival instincts, is governed by the natural law of cause and effect. He avoids pain and seeks pleasure. But on the other fold, he has dignity, freedom and the power of rationalization which animals lack. He invents his own law, the ethical law, which aims at humanity, harmonious social living and the preservation of human superiority.

The idea stands thus between the 2 extremes: the doctrine that the universe is governed by mechanical law of

---

cause and effect, which makes human freedom impossible, and the doctrine that man is the measure of all things with complete freedom and superiority.

The Thais accept the world as it appears, and despite human powers that other creatures do not possess, the Thais consider man as a part of the bigger entity.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved
